

EERSTE VONDST VAN DE EXOTISCHE HANGMATSPIN *ERIGONE DENTOSA* (ARANEAE: LINYPHIIDAE)

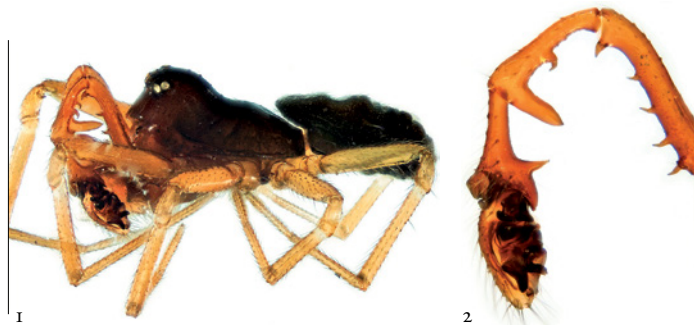
Jinze Noordijk & Peter Boer

De tweede auteur verzamelde op 16 juli 2021 een mannelijke hangmatspin op het buitenterrein van een tuincentrum in Zuid-Scharwoude (NH, AC 116-523). Het donkere diertje liep tussen weg- mieren *Lasius niger* (Linnaeus, 1758) en even werd gedacht dat het om een mierengast ging. De eerste auteur determineerde de soort als *Erigone dentosa* O. Pickard-Cambridge, 1894 (fig. 1-2); een soort die niets te maken heeft met mieren, maar des te meer met tuincentra.

Erigone dentosa was nog niet bekend uit Nederland. Ze komt oorspronkelijk uit het westen van Noord- en Centraal-Amerika, van Canada tot Guatemala (Crosby & Bishop 1928, Buckle et al. 2001). Ze wordt sinds enkele jaren ook verzameld in Europa: in België op een kerkhof met veel uitgelegde bloemen (Kekenbosch & Baert 2013), in Duitsland in een onverwarmde kas en omringend groen van een tuincentrum (Unruh 2020), in Denemarken in tuincentra en tuinen (Lissner & Scharff 2019) en in Noorwegen op aangevoerde

planten (gewone struikheide *Calluna vulgaris* en levensboom *Thuja*) (Oger 2021). In Frankrijk, Spanje en Portugal is de soort verder van stedelijk gebied gevonden, op agrarische velden en de oever van een meer (Del Arco et al. 2019, Oger 2021). Gezien de vondsten in Duitsland, Denemarken, Noorwegen en Nederland leidt het weinig twijfel dat deze spin is geïmporteerd door de handel in planten.

In de Verenigde Staten komt *E. dentosa* in hoge dichtheden voor in velden en gaarden van 'pepermint' *Mentha*, citrus *Citrus* en druif *Vitis vinifera* (Carroll 1980, McIver & Belnavis 1986, Costello & Daane 1997). Dit zijn in principe geen sierplanten voor de export, maar het geeft wel aan dat de spin goed kan leven in gebieden waar grond wordt bewerkt en planten worden gekweekt en geoogst. *Erigone dentosa* is, zoals vrijwel alle hangmatspinnen, een zeer goede verspreider die (eenmaal gevestigd) door middel van ballooning allerlei nieuwe plekken kan bereiken (Crawford et al. 1995). Het is afwachten of de soort incidenteel ingevoerd wordt in ons land of dat ze populaties kan opbouwen en zich zal gaan verbreiden. Gezien het voorkomen in het buitengebied in de landen ten zuiden van ons en de inmiddels vele vondsten in Denemarken, lijkt

Figuur 1-2. Mannetje van *Erigone dentosa*, Noorwegen, Oslo, 14.IX.2015 (leg. A. Fjellberg), 1. lateraal, 2. pedipalp. Foto's Pierre Oger (<https://arachno.piwigo.com>).

Figure 1-2. Male of *Erigone dentosa*, Norway, Oslo, 14.IX.2015 (leg. A. Fjellberg), 1. lateral, 2. pedipalp. Photos Pierre Oger (<https://arachno.piwigo.com>).

het ons aannemelijk dat *E. dentosa* in Nederland in elk geval in het (warmere) stedelijke gebied populaties kan opbouwen.

Erigone dentosa is circa 1,5-2,5 mm groot en heeft een donkerbruin lichaam, lichte poten en pedipalpen en een hoge kop (fig. 1). De soort kan met name goed gedetermineerd worden aan de hand van de mannelijk pedipalp. Daarvan heeft de femur een rij haakvormige stekels, de patella één haakvormige stekel en een fors uitsteeksel en de tibia ook een licht gehaakte stekel (fig. 2). Deze kenmerken zijn uniek binnen het genus *Erigone*. Alleen de eveneens Noord-Amerikaanse *E. hydrophytae* Ivie & Barrows, 1935 heeft een pedipalp die er op lijkt, maar dan zijn er twee haakvormige stekels op de patella (Ivie & Barrows 1935). Vrouwtjes zijn lastiger te herkennen en bestudering van de epigyne is noodzakelijk. Deze wordt afgebeeld in Crosby & Bishop (1928), Unruh (2020), Nentwig et al. (2021) en Oger (2021). Het in Zuid-Scharwoude verzamelde mannetje is opgenomen in de collectie van Naturalis Biodiversity Center (Leiden), onder nummer RMNH.ARA.19072.

LITERATUUR

- Buckle, D.J., D. Caroll, R.L. Crawford & V.D. Roth 2001. Linyphiidae and Pimoidae of America north of Mexico: checklist, synonymy, and literature. – Fabries, Supplement 10: 89-191.
- Carroll, D.P. 1980. Biological notes on the spiders of some citrus groves in central and southern California. – Entomological News 91: 147-154.
- Costello, M.J. & K.M. Daane 1997. Comparison of sampling methods used to estimate spider (Araneae) species abundance and composition in grape vineyards. – Environmental Entomology 26: 142-149.
- Del Arco, L., J.A. Barrientos, L.F. Pereira & J. Benhadi-Marín 2019. Sobre el hallazgo de *Erigone dentosa* O. Pickard-Cambridge, 1894 (Araneae, Linyphiidae) en la península ibérica. – Revista Ibérica de Aracnología 34: 139-140.
- Crawford, R.L., P.M. Sugg & J.S. Edwards 1995. Spider arrival and primary establishment on terrain depopulated by volcanic eruption at Mount St. Helens, Washington. – American Midland Naturalist 133: 60-75.
- Crosby C.R. & S.C. Bishop 1928. Revision of the spider genera *Erigone*, *Eperigone* and *Catabrithorax* (Erigoneae). – New York State Museum Bulletin 278: 1-73.
- Ivie, W. & W. Barrows 1935. Some new spiders from Florida. – Bulletin of the University of Utah 26 (6): 1-24.
- Kekenbosch, R. & L. Baert 2013. Découverte d'*Erigone dentosa* (O.P.-Cambridge, 1894) (Araneae: Linyphiidae, Erigoninae) en Belgique. – Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 28: 32-34.
- Lissner, J. & N. Scharff 2019. Danish Spiders. – Danmarks-edderkopper.dk. [geraadpleegd 22.IX.2021]
- McIver, J.D. & D.L. Belnavis 1986. A list of the spiders of peppermint in western and central Oregon. – Proceedings of the Entomological Society of Washington 88: 595-598.
- Nentwig, W., T. Blick, R. Bosmans, D. Gloor, A. Hänggi & C. Kropf 2021. Spiders of Europe. – Version IX.2021, Araneae.nmbe.ch. [geraadpleegd 22.IX.2021].
- Oger, P. 2021. Les araignées de Belgique et de France. – <http://arachno.piwigo.com> [geraadpleegd 22.IX.2021].
- Unruh, M. 2020. Die Zwergspinne *Erigone dentosa* (Araneae: Linyphiidae) neu für Deutschland. – Arachnologische Mitteilungen 60: 63-67.

SUMMARY

First record of the exotic dwarf spider *Erigone dentosa* in the Netherlands (Araneae: Linyphiidae)

One male of *Erigone dentosa* O. Pickard-Cambridge, 1894 was collected in a garden centre in Zuid-Scharwoude (province of Noord-Holland). This represents the first record for the Netherlands of this species that originates from North and Central America. Without much doubt, the trade in ornamental plants is responsible for the introduction of this dwarf spider in Europe and the Netherlands.

J. Noordijk

EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden
jinze.noordijk@naturalis.nl

P. Boer

Bergen (NH)

AANVULLENDE VONDSTEN VAN WEDUWEN *LATRODECTUS* IN NEDERLAND (ARANEAE: THERIDIIDAE)

Jinze Noordijk

Kogelspinnen uit het genus *Latrodectus*, oftewel weduwen, hebben een krachtig gif dat een gezondheidsrisico voor de mens meebrengt. Ze komen van nature niet in Nederland voor, maar worden incidenteel ingevoerd vanuit hun natuurlijke areaal en ook wel gehouden als huisdier. Alle soorten uit het genus zijn aandachtsoorten voor de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit,

Figuur 1. Mannetje westelijke zwarte weduwe *Latrodectus hesperus* uit een oldtimertruck in een garage in Best (Noord-Brabant), 11.2016. Foto Sjef van Overdijk.

Figure 1. Male of the western black widow *Latrodectus hesperus* found in an oldtimer truck in a garage in Best (province of Noord-Brabant), 11.2016. Photo Sjef van Overdijk.

Team Invasieve Exoten. Dit betekent dat het wenselijk is om de waarnemingen in de gaten te houden en te valideren en periodiek overzichten te genereren. EIS Kenniscentrum Insecten verzorgt dit.

In 2013 is het aantal bevestigde vondsten van geïmporteerde *Latrodectus*-spinnen op een rij gezet in een risicobeoordeling, met als resultaat een lijst van tien waarnemingen (Noordijk et al. 2013). In Noordijk (2016) zijn daar vier vondsten aan toegevoegd. In deze mededeling worden vijf nieuwe vondsten beschreven en het aantal gevallen komt hiermee op negentien te staan. *Latrodectus*-soorten zijn notoir lastig op naam te brengen en in het geval van vrouwtjes, of als er alleen een foto beschikbaar is, is determinatie vaak

Figuur 2. Vrouwtje bruine weduwe *Latrodectus geometricus* uit Eygelshoven (Limburg), 8.IX.2020. Foto Jitte Groothuis.

Figure 2. Female brown widow *Latrodectus geometricus* from Eygelshoven (province of Limburg), 8.IX.2020. Photo Jitte Groothuis.

onmogelijk. Ook kan van veel gemelde of ingeleverde dieren niet meer de exacte vindplaatsinformatie achterhaald worden.

Latrodectus cf. hesperus

1 ♀, VI.2009, Horst (LB). Drie vrouwtjes gevonden in een garage in een oude militaire jeep die overgekomen was uit Californië (Verenigde Staten). De spinnen zijn gedood met een bestrijdingsmiddel. Van het geval is verslag gedaan door de provinciale tv-zender L1 (Youtube.com/watch?v=6D1oqsYQUvk).

Latrodectus spec.

1 ♀, VIII.2012, plaats onbekend (ZH). Bij Diergaarde Blijdorp (Rotterdam) werd op 15 augustus 2012 een *Latrodectus*-spin ingeleverd door particulieren. De spin is vele jaren later, inmiddels in slechte staat, aan de auteur overhandigd en opgenomen in de collectie van Naturalis Biodiversity Center (RMNH.ARA.19048).

Latrodectus hesperus Chamberlin & Ivie, 1935

1 ♂, 2 ♀, resp. II, IV & VIII.2016, Best (NB). In de gemelde maanden werden respectievelijk een mannetje (fig. 1) en twee maal een vrouwtje verzameld in een garage van een uit de Verenigde Staten geïmporteerde oldtimertruck. Het tv-programma Hart van Nederland heeft van de eerste twee vondsten verslag gedaan en een van de vrouwtjes is gehuisvest in Dierenpark De Oliemeulen in Tilburg, waar ze in elk geval nog tot 2019 in een terrarium bezichtigd kon worden door het publiek. Een van de vrouwtjes is opgenomen in de collectie van Naturalis (RMNH.ARA.19050).

Latrodectus hesperus l. mactans

1 ♀, II.X.2017, Amersfoort (UT). Een exemplaar aangetroffen in een oldtimer uit de Verenigde Staten die drie weken eerder was aangekomen. Het exemplaar is opgenomen in de collectie van Naturalis (RMNH.ARA.19042).

Latrodectus geometricus Koch, 1941

1 ♀, 3 cocons, resp. 8.IX & 25.IX.2020, Eygelshoven (LB). Volwassen vrouw aangetroffen tussen Amerikaanse legervoertuigen in het Army Prepositioned Stocks Eygelshoven (fig. 2). Een verdere zoektocht leverde de cocons op, die goed herkenbaar zijn omdat ze vol zijden stekeltjes staan. Over de vondsten heeft iLimburg (het digitale nieuwsplatform van de provinciale publieke omroep Li) een artikel geplaatst (ilimburg.nl/giftige-spin-amerikaans-legervoertuig-eygelshoven). Zowel het vrouwtje als een cocon zijn opgenomen in de collectie van Naturalis (RMNH.ARA.19055, RMNH.ARA.19056).

Deze nieuwe vondsten zijn wederom gerelateerd aan het binnenkomen van (oldtimer)voertuigen, evenals een groot aandeel van de reeds bekende gevallen en aansluitend op internationale vondsten. Geïmporteerde *Latrodectus*-individuen of cocons kunnen in verwarmde gebouwen voor nacomelingen zorgen (ARABEL 2010, Noordijk 2016). Het Nederlandse buitengebied is niet warm en droog genoeg, maar door een toenemende opwarming van het klimaat is het niet uit te sluiten dat op termijn (tijdelijke) vestigingen buiten in het stedelijk gebied kunnen voorkomen (Vink et al. 2011). Reden genoeg om *Latrodectus*-importen te blijven monitoren.

Dank aan John van Dijk, Jitte Groothuis (Kennis- en Adviescentrum Dierplagen), Louwerens-Jan Nederlof (Diergaarde Blijdorp), Arjan Roos (Ministerie van Defensie) en Sef van Overdijk (Spinnetjes.com) voor hun bijdrage aan deze publicatie. Dit artikel is geschreven binnen het 'Signaleringsproject Exoten' dat gefinancierd wordt door het Team Invasieve Exoten van de NVWA.

LITERATUUR

- ARABEL 2010. Zwarte weduwen (*Latrodectus* spp.) in België. – Arabel.ugent.be/nl.php?page=latrodectus.
Noordijk, J. 2016. Nieuwe vondsten van weduwen *Latrodectus* in Nederland (Araneae: Theridiidae). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 47: 17-26.
Noordijk, J., J. Vos & B. Schoelitsz 2013. Risicobeoordeling van zwarte weduwen en verwante spinnensoorten. – EIS-Nederland, Leiden & KAD, Wageningen. [Rapportnummer EIS2013-03]
Vink, C.J., J.G.B. Derraik, C.B. Phillips & P.J. Sirvid 2011. The invasive Australian redback spider, *Latrodectus hasseltii* Thorell 1870 (Araneae: Theridiidae): Current and potential distributions, and likely impacts. – Biological Invasions 13: 1003-1019.

SUMMARY

Additional records of *Latrodectus* in the Netherlands (Araneae: Theridiidae)

Spiders from the genus *Latrodectus* are occasionally imported into the Netherlands. Fourteen confirmed records were known (of *L. hasseltii*, *L. hesperus*, *L. geometricus* and unidentified specimens) and in this article five are added. It concerns several specimens of *L. hesperus* in an oldtimer truck in a garage, two unidentified specimens (*hesperus* or *mactans*) in respectively an oldtimer car and a jeep at private owners, and one specimen and three egg cocoons of *L. geometricus* between military vehicles; all originating from the United States. The fifth find concerns one unidentified specimen from unknown origin, handed in at a zoo.

J. Noordijk
EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden
jinze.noordijk@naturalis.nl